

'BEVERS LANGS HET KANAAL VAN DEURNE'

Notitie van het Bureau van de Zoogdiervereniging:

DATUM	4 MAART 2016
PROJECTNUMMER	2015.098B
PROJECTNAAM	BEVERS LANGS HET KANAAL VAN DEURNE
OPDRACHTGEVER	WATERSCHAP AA & MAAS
AUTEUR(S)	VILMAR DIJKSTRA
PROJECTLEIDER	VILMAR DIJKSTRA
FOTO KAFT	ANDRÉ BOOM
DOCUMENTNUMMER	N2016001

Algemeen

Inleiding

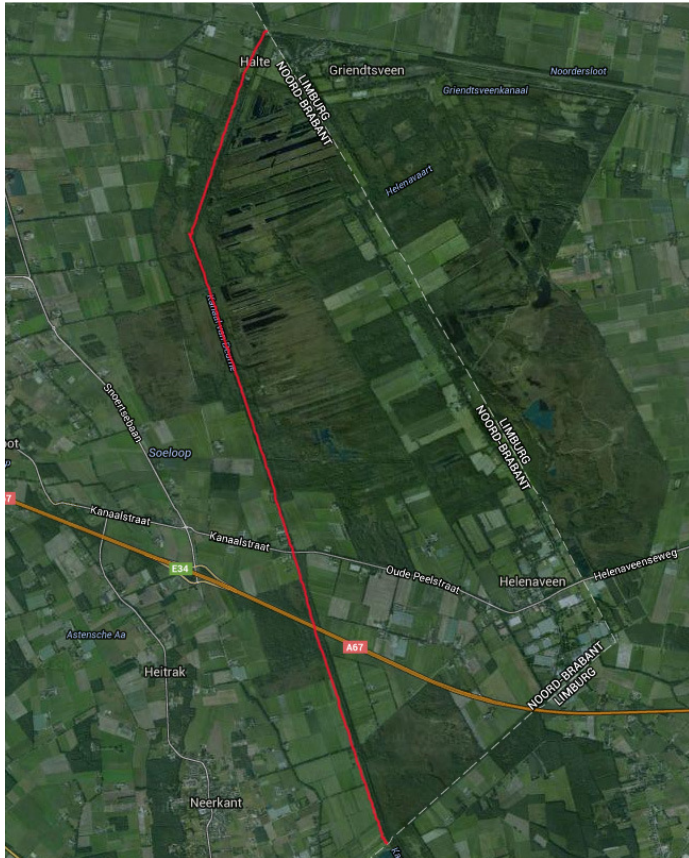
Het Kanaal van Deurne behoort sinds enkele jaren tot het leefgebied van bevers. Van bevers is bekend dat ze in oevers graven om dagrustplaatsen te creëren (holen en burchten). Bevers zijn binnen de Europese en Nederlandse wetgeving streng beschermd. Zonder ontheffing mogen de dieren niet verstoord, verwond of gedood worden. Ook hun foerageergebieden en verblijfplaatsen zijn beschermd.

Probleemstelling

Graverij in de veenkade langs het Kanaal van Deurne is ongewenst, omdat daarmee de kade minder stabiel wordt en het gevaar bestaat dat voedselrijk water uit het Kanaal in het naastgelegen voedselarme Natura 2000 gebied 'De Deurnsche Peel' stroomt. Daarnaast bevinden zich langs het kanaal landbouwgronden die natschade kunnen oplopen. Het Waterschap Aa en Maas heeft behoefte aan inzichten hoe de bevers het gebied gebruiken en hoe schade aan de kade voorkomen kan worden.

Veldwerk

Om in beeld te krijgen hoe de bevers het gebied gebruiken zijn de oevers begin februari 2016 onderzocht op beversporen. Daarbij is het traject van Griendtsveenseweg tot aan de grens met Limburg op beide oevers afgelopen (zie figuur 1). In hoeverre het kanaal door bevers in gebruik is, is vooral bepaald door de aanwezigheid van knaagsporen aan houtige gewassen. Bevers eten echter ook kruiden (vooral in de zomer). Het kan dus zijn dat het activiteitengebied jaarrond groter is dan nu in de winter is geconstateerd.

Figuur 1. Traject van het Kanaal van Deurne dat op beide oevers is afgezocht op sporen van bevers (rode lijn).

De aanwezige bevervestigingen

Langs grote delen van het kanaal werd de aanwezigheid van bevers aan de hand van vraatsporen aan houtige gewassen vastgesteld. Aan de hand van de aangetroffen geurmerken (zie figuur 2), wordt ingeschat dat het om drie beverterritoria gaat. Twee territoria grenzen aan elkaar en liggen in het noordelijke deel. Het derde territorium ligt helemaal in het zuiden van het onderzoeksgebied. Het tussenliggende deel wordt momenteel ogenschijnlijk niet tot nauwelijks door bevers bezocht. Hoewel het gehele traject in principe geschikt is voor bevers, zijn er wel delen die meer of minder geschikt zijn. In de geschikte delen zijn bevers aangetroffen. De minder geschikte delen zullen onder de huidige omstandigheden bezet gaan worden als de populatiedruk verder toeneemt.

Onderstaand volgt een overzicht van beversporen en bijzonderheden per kanaal-deel.

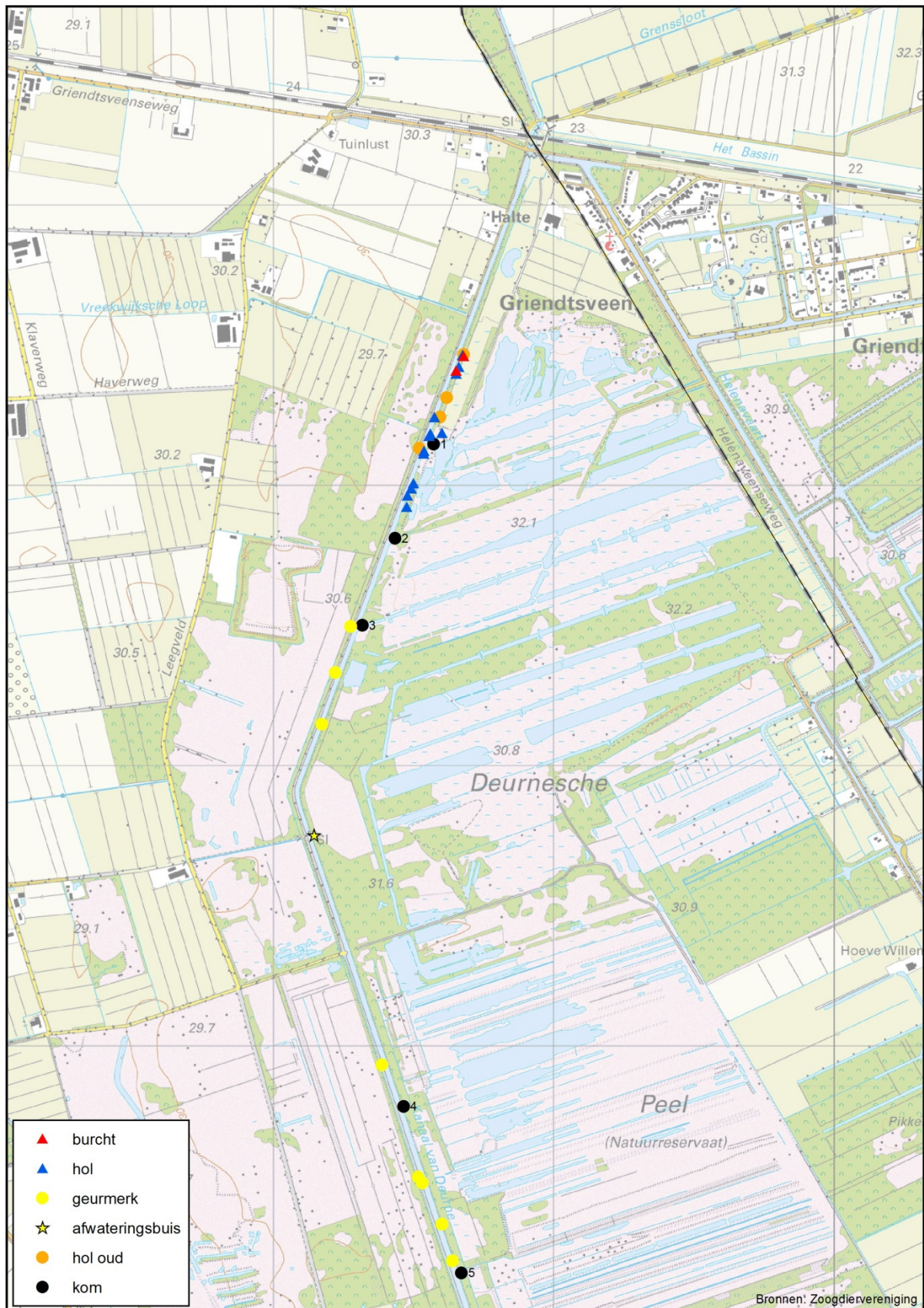

Figuur 2. Ligging van beversporen langs het onderzochte traject langs het Kanaal van Deurne.

Griendtsveenseweg – kom 5

Dit deel omvat het noordelijkste beverterritorium (zie figuur 3). Langs dit deel van het kanaal werden verschillende beverholen gevonden. Langs de nabijgelegen plassen ten oosten van het kanaal (deels in de kaart nog weergegeven als draslanden), bevinden zich op de westoever de meeste holen en twee burchten en wissels tussen kanaal en plassen (op een enkele uitzondering na alleen de westoever van die plassen bekeken). Op een locatie is er een hol gegraven van het kanaal naar de naastgelegen plas. Door het waterschap is op deze locatie de kade met klei hersteld (op een wijze waardoor een ideale locatie is ontstaan voor de bever om holen en burchten te construeren). Ten noorden van de eerste kom ligt een hol tussen twee plassen ten oosten van het kanaal. Bevers foerageren in dit deel van het kanaal veel op wilg (*Salix spec.*), populier/abeel (*Populus spec.*), berk (*Betula spec.*), lijsterbes (*Sorbus aucuparia*) en Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*). Een groot deel van de oostelijke kanaaloever is recent over een strook van 5 tot 6 m breed geklepeld. Tussen kom 4 en kom 5 bevinden zich meerdere geurmerken die de territoriumgrens met het naastgelegen beverterritorium markeren. Ten zuiden van kom 3 liggen enkele geurmerken bij aangeknaagde abelen. Er is aangenomen dat die geurmerken gebruikt worden om deze belangrijke voedselplekken te markeren.

Tussen kom 3 en kom 4 ligt in de Deurnsche Peel een afwateringsbuis. Het kan zijn dat deze op termijn door de bevers wordt geblokkeerd als ze de waterstand verder omhoog willen brengen.

Figuur 3. Ligging van beversporen in het noordelijke beverterritorium langs het Kanaal van Deurne.

Kom 5 – kom 7

In dit deel is weinig tot geen verse of oude vraat van bevers aangetroffen. Er bevindt zich tussen kom 5 en 6 een hol waarvan vermoed wordt dat het van bevers afkomstig is (zie figuur 4). Ter hoogte van de Soeloop loopt er een beverwissel van het Kanaal naar de oostelijke tak van de Soeloop. Vervolgens loopt er een beverwissel rond de daar aanwezige stuw. De oostoever is enkele jaren geleden over een strook van 5 tot 6 m breed geklepeld, waardoor een deel van het foerageergebied minder geschikt is geworden. Waarschijnlijk bevindt het grootste deel van het leefgebied van deze beverfamilie zich langs de Soeloop ten oosten van het kanaal en in het zuidelijke deel van de Deurnse Peel.

Kom 7 - A67

In dit deel zijn alleen enkele oude vraatsporen aan wilg gevonden. De oevers van dit deel zijn echter recent geklepeld waardoor het grootste deel van het voedsel en eventuele sporen verdwenen zijn. Op de westoever werd een oud ingestort beverhol aangetroffen (zie figuur 4).

A67 – St. Vincentiusstraat

Er werden hier geen beversporen aangetroffen (zie figuur 4). De oostoever is hier over een strook van 5 tot 6 breed langs de oever recent geklepeld, waardoor eventuele sporen niet te vinden zijn en een deel van het voedsel voor bevers is verdwenen.

St. Vincentiusstraat – Helenavaart

Net over de grens in Limburg ligt langs het Kanaal van Deurne een grote burcht op een hoge oever (zie figuur 4). De dieren foerageren ook in het Brabantse deel, tot en met een strook met populieren die op de westoever staan.

Figuur 4. Ligging van beversporen in de twee zuidelijke beverterritoria langs het Kanaal van Deurne.

Hoe schade aan de veenkade te voorkomen?

Om graafschade aan de veenkade te voorkomen, zijn verschillende opties mogelijk. Hieronder worden de mogelijkheden besproken.

Ongeschikt maken van het leefgebied

Door alle houtige begroeiing in een strook van 30 m langs de oever te verwijderen zal het kanaal ongeschikt worden voor bevers en zullen ze het gebied verlaten. Om dit te kunnen realiseren is een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig. Zonder ontheffing mogen de dieren niet verstoord, verwond of gedood worden. Ook hun foerageergebieden en verblijfplaatsen zijn beschermd. Ingeschat wordt dat een ontheffing vanwege de strenge bescherming waarschijnlijk niet verleend worden.

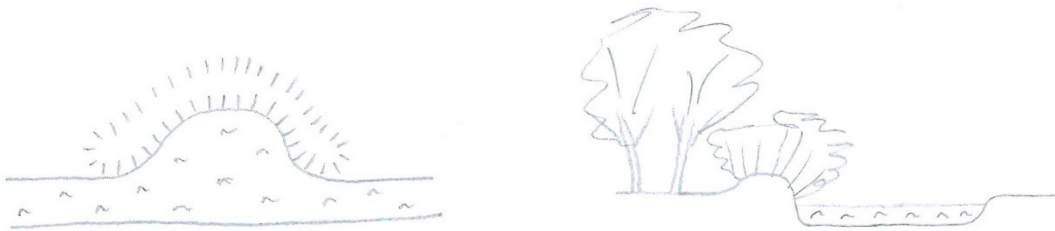
Ongeschikt maken van de veenkade

Om de veenkade minder aantrekkelijk voor het graven door bevers te maken wordt geadviseerd om de oostoever van het kanaal aan te passen. Daarbij wordt het huidige relatief steile talud omgezet in een flauwe talud. Dat zou bereikt kunnen worden door het kanaal in het midden uit te baggeren en de vrijkomende bagger tegen de oever aan te leggen (zie figuur 5). Het opvullen kan het beste gebeuren met een weinig stabiel materiaal zodat als de bevers gaan graven het snel instort. Om kosten te besparen kan ervoor gekozen worden om alleen de gevoelige locaties zo aan te passen. Dat zijn een aantal locaties die extra gevoelig zijn voor ingraven met lekkage tot gevolg omdat op relatief geringe afstand (binnen 30 m) naastgelegen wateren voorkomen. Andere, mogelijk duurdere opties, zijn het aanbrengen van gaas of damwanden.

Figuur 5. Profiel van het kanaal na het aanpassen van de oever om ingraven door bevers te voorkomen.

Om de druk op de kwetsbare delen van de veenkade te verkleinen wordt daarnaast geadviseerd om locaties juist zo in te richten dat ze zeer geschikt worden voor het construeren van holen of burchten zonder dat er kans van schade optreedt. Dat kan door de huidige aanwezige kommen uit te diepen tot 1 tot 1,5 m diepte en een hogere steile oever aan te leggen die onder water steil doorloopt tot die 1 tot 1,5 m (zie figuur 6 voor een impressie). De hogere oeverwal moet ongeveer 1 m boven het waterpeil uitkomen en minimaal 5 m breed zijn. Daarbij moeten de hoekpunten van de kom meegenomen worden in de herprofilering (zie figuur 6, links). De wal moet beplant worden met wilgenstruiken voor dekking en stabilisatie van de oever. Om de stabilisatie van de wal te vergroten kan gebruik worden gemaakt van klei of leem. De verhoogde stabiliteit geeft het voordeel dat de bevers waarschijnlijk minder genegen zijn om op andere locaties te gaan graven.

Figuur 6. Impressie van een aangepaste kom die voor bevers zeer geschikt is om holen of burchten te construeren.

Bij kom 1 is al een hoge steile oever aanwezig en dat uit zich in de aanwezigheid van enkele beverholen (figuur 7). Deze inrichting van de kommen moet alleen toegepast worden als er geen wateren achter liggen binnen 30 m van het kanaal. Anders loopt men toch de kans dat bevers van beide kanten gaan graven (kanaal en plas) en op termijn een lekkage ontstaat.

Hoewel de westoever van het kanaal ook door bevers gebruikt wordt om holen te construeren, wordt verwacht dat het probleem op lekkage hier veel kleiner is, omdat er binnen 30 m geen wateren naast liggen die geschikt zijn om holen en burchten te construeren. Omdat langs de gehele oever een onderhoudszandpad aanwezig is zal eerder vanwege instortingen duidelijk worden dat bevers aan het graven zijn. Op zich zijn deze instortingen natuurlijk ongewenst omdat voertuigen weg kunnen zakken met alle gevolgen van dien. Om dat te voorkomen zou de gehele westoever ondieper gemaakt moeten worden zoals hierboven beschreven. Een andere optie is om via inspectie vanaf het zandpad ingraven door bevers te monitoren en desgewenst in te grijpen door de holen te dichten volgens de methode die in de soortenstandaard bever wordt beschreven.

Figuur 7. Verse beverhoutjes in een beverhol bij kom 1 (Foto: André Boom).

Uitvoering van de werkzaamheden

Als het waterschap overgaat tot het uitvoeren van bovenstaande of andere werkzaamheden die de functionaliteit van de bevervestigingen kunnen beïnvloeden, dan dienen deze werkzaamheden gemitigeerd dan wel gecompenseerd te worden en is aanvraag van een ontheffing noodzakelijk. Volgens de Zoogdierverseniging is het goed mogelijk om de hier voorgestelde werkzaamheden dusdanig uit te voeren dat de functionaliteit van de bevervestigingen niet in het geding komen. Voor het verkrijgen van de ontheffing zal een mitigatieplan opgesteld moeten worden.

Conclusies en aanbevelingen

Langs het Kanaal van Deurne bevinden zich drie beverterritoria. In het noordelijke beverterritorium wordt relatief veel door de bevers in de veenkade gegraven. Deze graverij kan dusdanige schade aan de veenkade veroorzaken dat vanuit het Kanaal ongewenst voedselrijk water lekt naar de omgeving (Natura 2000 gebied en landbouw).

De Zoogdierverseniging doet de aanbeveling om delen van de oostoever van het noordelijk beverterritorium aan te passen om schade te voorkomen. Dat is alleen noodzakelijk voor de delen waar parallel aan de oever van het Kanaal ander water aanwezig is binnen 30 m van het Kanaal.

De aanpassing die voorgesteld wordt is het verondiepen van de oever zodat de overgang van land naar water geleidelijk verloopt. Daarvoor kan het midden van het Kanaal worden uitgebaggerd en de bagger gebruikt worden om de oever (onder water) te verflauwen.

In combinatie met bovenstaande aanpassing dienen locaties ontwikkeld te worden waar de bevers burchten en holen kunnen construeren zonder schade te veroorzaken. Dat kan gerealiseerd worden in de kommen die langs de oostoever van het Kanaal aanwezig zijn. Daarvoor dienen de kommen uitgediept te worden en de oevers opgehoogd. Aangezien kom 1 al geschikt is en hier ook al holen aanwezig zijn, dient deze kom niet aangepast te worden. De overige zes aanwezige kommen komen wel in aanmerking, ook al zijn delen van het Kanaal op dit moment weinig tot niet in gebruik bij bevers. Bij een verdere toename van de populatie is het waarschijnlijk dat uiteindelijk het gehele kanaal gebruikt gaat worden.